

สมเด็จพระเจ้าฟ้านักปราชญ์ของแผ่นดิน

พิศาล บุญผูก^๑

Pisarn Boonpuk

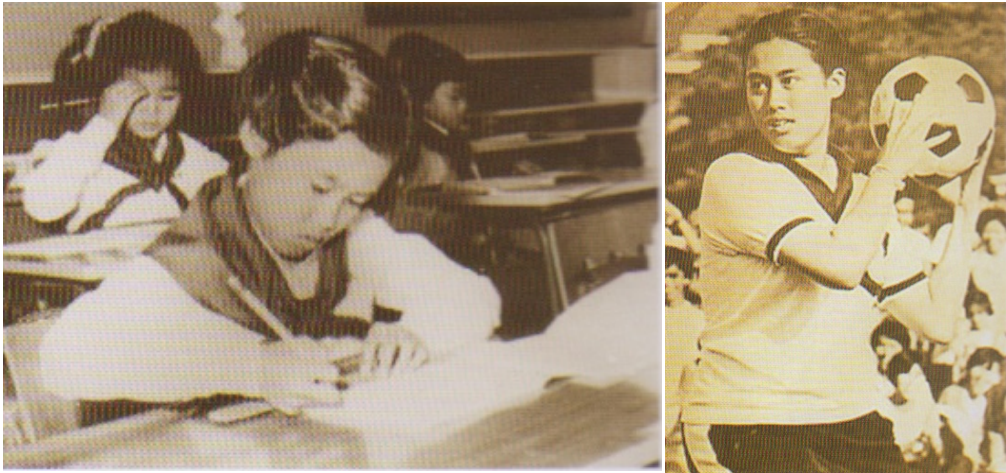
บทคัดย่อ

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นพระสยามบรมราชกุมารีที่ผู้คนทั้งในประเทศและต่างประเทศเคารพนับถือยกย่องในพระปรีชาสามารถ ทรงเป็นนักวิชาการที่มีพระวิริยะอุตสาหะ ศึกษา ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมในหลายสาขาวิชา ในขณะที่ทรงศึกษาที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พระองค์ทรงโปรดวิชาภาษาไทย ภาษาบาลี สันสกฤต แต่ทรงเลือกวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาเอก ด้วยพระราชวินิจฉัยด้านประโยชน์ของวิชาประวัติศาสตร์ที่ช่วยให้ผู้ศึกษาได้รู้จักใช้ความคิด รู้จักหาเหตุผลจากข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับสังคมแวดล้อม

พระองค์ทรงสนพระทัยในงานด้านวรรณกรรมประเภทจารึก โดยจารึกที่ค้นพบในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย ทั้งที่เป็นภาษาบาลี สันสกฤต ภาษามอญ และภาษาเขมร โดยเฉพาะจารึกที่เป็นภาษาบาลี ทั้งนี้พระองค์ท่านทรงศึกษาภาษาบาลีตั้งแต่วัยเยาว์ในระดับมัธยมปลายของโรงเรียนจิตรลดา และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาบาลีและสันสกฤต ของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบกับศึกษาที่มหาวิทยาลัยศิลปากรควบคู่ไปด้วย

คำสำคัญ : สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จารึก

^๑ นักวิชาการอิสระ

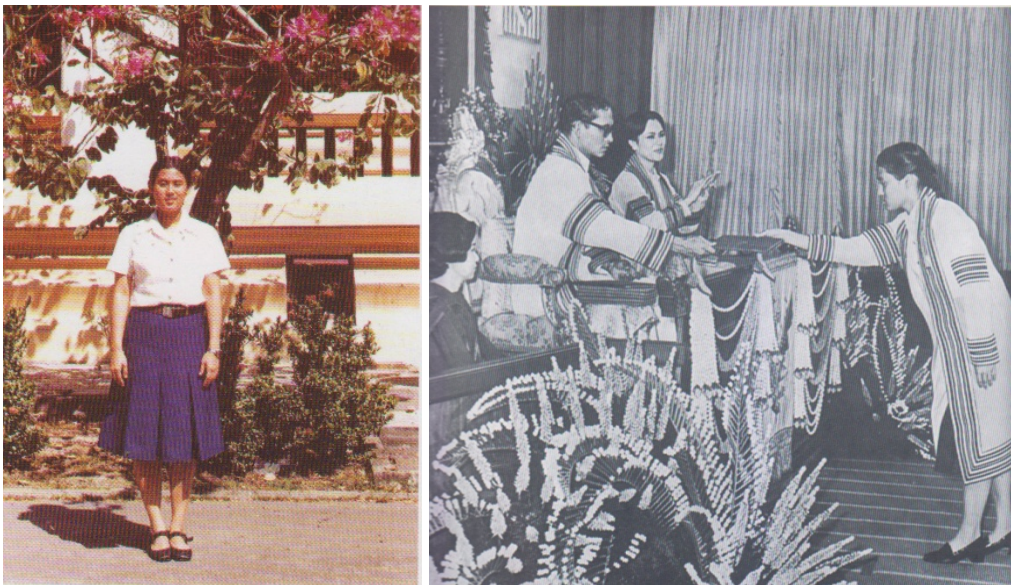
ภาพที่ ๑ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่โรงเรียนจิตรลดา

คนไทยทั้งประเทศต่างซาบซึ้งกันดีว่า เราโชคดีกว่าประเทศอื่นใดเพราะเรามีพระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่พร้อมทั้งพระบรมราชวงศ์ที่พระองค์ทรงเป็นยิ่งกว่าพระมหากษัตริย์ ด้วยเป็นศูนย์รวมใจของบรรดาพสกนิกรที่มีความจงรักภักดี เกิดทูลบูชาเหนือกว่าสิ่งอื่นใด

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เจ้าฟ้ามหาดลางสิรินธร รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นพระสยามบรมราชกุมารีที่ผู้คนทั้งในประเทศและต่างประเทศเคารพนับถือยกย่องในพระปรีชาสามารถถนัดงานปกครอง จนมีคำถวายเทิดทูลพระองค์ว่า “ทรงสถิตในหทัยราษฎร์” ทั่วทั้งแผ่นดินไทย

พระองค์ทรงเป็นนักวิชาการมีพระวิริยะอุตสาหะแสวงหาความรู้ในหลายสาขาวิชา เมื่อทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าสิรินธร เทพรรัตนสุดาฯ ทรงเริ่มการศึกษาในปี ๒๕๐๒ ณ โรงเรียนจิตรลดา ทรงศึกษาในโรงเรียนนี้จนจบชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายในปีการศึกษา ๒๕๑๕ ทรงสอบชั้นประโยคประถมศึกษาตอนปลายได้เป็นที่หนึ่งของประเทศและในปีการศึกษา ๒๕๑๕ ทรงสอบชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (แผนกศิลปะ) ได้เป็นที่หนึ่งของประเทศเช่นกัน

ทรงสอบเข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๑๕ นับตั้งแต่ปีการศึกษาแรกที่ทรงศึกษา ณ คณะอักษรศาสตร์ ทรงสอบได้ที่ ๑ ด้วยแต้มเฉลี่ย ๓.๙๔ และทรงได้รับรางวัลเงินทุน ศาสตราจารย์พระวรวงศ์วิสิฐ ซึ่งเป็นรางวัลสำหรับนิสิตปีที่ ๑ ที่สอบได้คะแนนยอดเยี่ยมในวิชาภาษาไทย นอกจากนี้ยังทรงได้รับรางวัลของสมาคมฝรั่งเศสที่มอบให้แก่บัณฑิตที่ได้คะแนนสูงสุดในแต่ละชั้นปี

ภาพที่ ๒ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อสิ้นปีการศึกษาปีที่ ๒ ทรงรับรางวัลพระยาสุจริตธำรง สำหรับคะแนนยอดเยี่ยมภาษาไทย อีกทั้งทรงได้รับทุนเรียนดีของมหาวิทยาลัยทุกปีจนทรงสำเร็จการศึกษา เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาในปีการศึกษา ๒๕๑๙ ทรงสอบได้เป็นที่ ๑ ของอักษรศาสตรบัณฑิตรุ่นนั้น ด้วยแต้มเฉลี่ย ๓.๙๘ เกียรตินิยมอันดับ ๑ ทรงได้รับรางวัลรัชนิแมน ซึ่งเป็นรางวัลยอดเยี่ยมในสาขาวิชาประวัติศาสตร์

ในโอกาสนี้ทรงได้รับรางวัลสุภาส จันทรโบส ซึ่งเป็นรางวัลสำหรับนิสิตหญิงที่ได้เกียรตินิยมและได้คะแนนสูงสุดในแต่ละสาขาวิชา ทรงได้รับรางวัลนี้ในสาขาวิชาประวัติศาสตร์ นอกจากนั้นยังทรงได้รับพระราชทานเหรียญทองในฐานะที่ทรงได้คะแนนยอดเยี่ยมเป็นที่ ๑ ตลอด ๔ ปีการศึกษา เมื่อทรงศึกษาจบชั้นปริญญาตรีแล้ว ทรงศึกษาต่อในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพระราชทานปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาตะวันออก (ภาษาสันสกฤต และภาษาเขมร) ในปีการศึกษาเดียวกันทรงเข้าศึกษาที่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับพระราชทานปริญญอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาบาลีและสันสกฤต จากภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ หลังจากนั้นทรงเข้าศึกษาที่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ได้รับพระราชทานปริญญาการศึกษาดุขภูิบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร ในปีการศึกษา ๒๕๒๙

พระองค์ทรงเป็นนักวิชาการ มีพระวิริยะอุตสาหะแสวงหาความรู้เพิ่มเติมในหลายสาขาวิชา ได้ทรงใช้ความรู้เหล่านั้นเพื่อดำเนินการพัฒนาต่าง ๆ ตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทร

มหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร พระบรมชนกนาถ และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ และเพื่อดำเนินการโครงการพัฒนาซึ่งเป็นพระราชดำริส่วนพระองค์ นอกจากนั้นทรงร่วมในการประชุมทางวิชาการทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ ด้วยเหตุนี้มหาวิทยาลัยทุกแห่งในประเทศและหลายแห่งในต่างประเทศ ได้ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์ในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ทรงเกี่ยวข้อง

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเลือกประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ทรงเลือกเป็นวิชาเอก แม้ว่าจะโปรดวิชาภาษาไทย วิชาภาษาบาลีสันสกฤต ประวัติศาสตร์ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ด้วยพระราชวินิจฉัยที่ว่าวิชาประวัติศาสตร์น่าจะมีประโยชน์สำหรับพระองค์ท่านมากที่สุดในฐานะเจ้าฟ้าที่จะต้องทรงพบปะราชอาคันตุกะจากนานาประเทศ พระราชวินิจฉัยที่ทรงเลือกวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาเอกได้เป็นที่ประจักษ์หลังจากที่ทรงสำเร็จการศึกษาจากคณะอักษรศาสตร์และได้ทรงรับพระราชทานสถาปนาพระราชอิสริยยศเป็น สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แล้ว ได้ทรงมีพระราชปรารภในบทนำหนังสือ “สะพาน: รวมบทความทางประวัติศาสตร์” เล่ม ๒ ความว่า

“ประโยชน์อย่างหนึ่งของประวัติศาสตร์คือช่วยให้ผู้ศึกษาได้รู้จักใช้ความคิด รู้จักหาเหตุผลจากข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ เป็นการกลับสมองและทำให้ได้รับความรู้อันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับสังคมสิ่งแวดล้อม ในแง่นี้ประวัติศาสตร์มิได้ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่รวบรวมไว้เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับการศึกษา ประเมินค่าของข้อมูลในแง่มุมใหม่ ๆ (ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้อยู่เสมอ) รวมทั้งเป็นการคาดคะเนแนวโน้มในอนาคตด้วย”

การที่ทรงเป็นบัณฑิตทางประวัติศาสตร์จึงทำให้พระองค์ทรงมีความสนพระทัยในจารึกที่ค้นพบในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทยทั้งที่เป็นภาษาไทย บาลี สันสกฤต ภาษามอญและภาษาเขมร ยิ่งกว่านี้ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะอ่านและเข้าพระทัยในสาระของจารึกเหล่านั้นอันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศไทย จึงทรงสมัครเข้าศึกษาในสาขาวิชาจารึกภาษาตะวันออกของคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปีการศึกษา ๒๕๒๐ ควบคู่ไป

ภาษาบาลีเป็นภาษาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญต่อคนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา ทรงตระหนักถึงความสำคัญของภาษาบาลี ทรงเริ่มศึกษาภาษาบาลีตั้งแต่ทรงศึกษาอยู่ในระดับมัธยมปลายของโรงเรียนจิตรลดา ดังนั้น เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงทรงสมัครเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาบาลีสันสกฤต ของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รายวิชาที่ทรงศึกษาในระดับชั้นนี้มีอยู่หลายวิชารวมทั้งการอ่านภควัทคีตา คัมภีร์อุปนิษัท พุทธจริต คัมภีร์สุดตนิบาต มลिनทปญหา และคัมภีร์วิสุทธีมรรค ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่ยากที่สุดคัมภีร์หนึ่ง ทรงสำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ในปีการศึกษา ๒๕๒๔ ด้วยคะแนนเฉลี่ยสะสม

๓.๙๔ และวิทยานิพนธ์หัวข้อ “ทศบารมีในพุทธศาสนาเถรวาท” ของพระองค์อยู่ในระดับดีมากถึงระดับมาตรฐานนานาชาติโดยที่เป็นงานที่ยังไม่มีนักปราชญ์ผู้ใดเคยเขียนมาก่อนในมหาวิทยาลัยทั้งซีกโลกตะวันตกและตะวันออก

สำหรับการศึกษาที่มหาวิทยาลัยศิลปากร ทรงสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศิลปากร ในปีการศึกษา ๒๕๒๒ “จารึกที่เขapunมรุ้ง” เป็นวิทยานิพนธ์ที่ทรงเสนอ วิทยานิพนธ์จารึกเขapunมรุ้งเป็นวิทยานิพนธ์ที่ประกอบด้วยจารึกภาษาเขมรโบราณและสันสกฤตที่ยากมาก แต่ด้วยพระปรีชาสามารถทรงสามารถเข้าพระทัยและทรงแปลได้ดีมาก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงตระหนักถึงความสำคัญของภาษาไทย ด้วยเหตุนี้เมื่อทรงสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้ว ทรงสมัครเข้าศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ ในคณะบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ในปีการศึกษา ๒๕๒๘ หัวข้อวิทยานิพนธ์ที่ทรงเสนอคือ “การพัฒนานวัตกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเห็นประโยชน์ทางวิชาการอย่างแท้จริง นอกจากทรงศึกษาแสวงหาความรู้จากสถาบันการศึกษาอย่างเป็นทางการแล้ว สิ่งที่ทรงปฏิบัติเป็นนิจในช่วงเวลาอย่างยาวนานตลอดมาคือการเป็นผู้ใฝ่พระราชหฤทัยศึกษาสภาพวิทยาการทุกสาขา ทรงตระหนักถึงความสำคัญของ “ห้องสมุด” ซึ่งจะเป็นสถานที่สำคัญต่อการศึกษาและภาษา อีกทั้งเป็นการขยายโอกาสการเรียนรู้แก่ประชาชนทั่วไปให้มีแหล่งแสวงหาความรู้ ดังนั้นในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระชนมายุครบ ๓ รอบ พระนักษัตร ห้องสมุด “เฉลิมราชกุมารี” ปรากฏขึ้นในประเทศไทย ในลักษณะเป็นห้องสมุดของประชาชนในท้องถิ่น ทรงให้ความสำคัญแก่ห้องสมุดและการอ่านหนังสือ ดังลายพระราชหัตถเลขาจารึกความสำคัญของการอ่านออกเขียนได้ ความว่า

“ร่วมกันทำให้ชาวโลกอ่านออกเขียนได้ Let’s join in making a literate world” ♦

บรรณานุกรม

กรมศิลปากร. **ลีปปธั :** พระผู้เป็นองค์แห่งสรรพศิลป์. กรุงเทพฯ: กรมฯ, ๒๕๕๘.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะอักษรศาสตร์. **สะพาน :** รวบรวมบทความทางประวัติศาสตร์.

กรุงเทพฯ: แผนกวิชาประวัติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

ไพโรจน์ บุญผูก. **ดวงฤทัยแห่งทวยราษฎร์.** กรุงเทพฯ: เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป, ๒๕๔๖.

มูลนิธิ ๕ ธันวาคมหาราช. **๖๐ พรรษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.** กรุงเทพฯ:

มูลนิธิ ๕ ธันวาคมมหาราช, ๒๕๕๘.

รัตนมณีศรีศิลปศาสตร์ เถลิงพระเกียรติคุณ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๓.

วิเศษศิลป์สรรพศิลป์สโมสร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘.